Ч. 280 (11.630). Львів, середа 18. грудня 1929. Рік XLVII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 5·00 зол.
За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Безтакт і кириня.

Львів, 17. грудня 1929.

Обговорюючи недавній варшавський з'їзд українців, білорусинів та литовців, ми висловили між іншим надію, що такі зустрічі українських партій на ширшому міжнародньому форумі вплинуть корисно також на наші українські внутрішньо-політичні відносини, бо причиняться бодай до злагіднення форм нашої міжпартійної боротьби. Висловлюючи ту надію, ми далекі були від твердження, наче ось уже недовзі настане у нас ідилічна „згода в семействі“, наче ось уже брак лише стилістичної формули для підписання „ліквідаційної“ умови щодо всіх спірних точок, наче минуться усі суперечки про впливи партій на ґрунті центральних і провінціональних установ, наче повстане міжнародній роземчий суд, політично-тактична міжпартійна комісія, верховна міжпартійна рада. Такими наївними мрійниками ми не є і не були. А проте до висловлення скромного сподівання щодо можливости **злагіднення форм міжпартійної боротьби** — ми таки мали право: право, диктоване простою льоґікою. Адже проста льоґіка каже, що є неможливою річю спокійно дебатувати за одним столом над одними справами й зараз-же по тім завзято спорити задля інших справ; що є неможливою річю не тільки працювати, але взагалі стрічатися у якому-небудь спільному комітеті тоді, коли прикрі форми взаїмної ґризні зробили осоружним сам взаємний погляд; що доглупавшися до потреби спільної акції задля „вищих“ спільних національних інтересів, лекше вже буде доглупатися до потреби порозуміння й у цих „нижчих“ **партійних** інтересах; що абсурдом є вірити в значіння та успіх якої-небудь зовнішньої акції для добра цілої нації при одночасному підважуванні основ нації — її моральної та організаційної сили; що обовязує чейже у громадському житті так званий психольоґічний чинник, якого не можна ділити на дроби — кожний дріб для іншої, діяметрально ріжної, цілі. Ми мали чейже право вірити, що **всі** ґрупи, які були репрезентовані на з'їзді 27. мин. міс. у Варшаві, є настільки поважні, що розуміють усі ці елементарні правди, з яких кілька ми вичислили вгорі, і що вони настільки теж поважні, що не рішилися починати спільну міжнаціональну акцію, зберігаючи надалі у політиці методу „роздвоєння особовости“: маємо, здається, саме сьогодні чудовий приклад на деяких державах, до чого веде така метода, аби ми, один відломок недержавної нації дозволяли собі на такий люксус...

А проте, коли ми, у відповідь на наші скромні, скромною радістю і скромним оптимізмом навіяні уваги про спільний фронт, негайно у найближчому числі „Громадського Голосу“ вичитали злобною іронією закрашену декларацію, що у внутрішніх краєвих відносинах „нічого не зміниться“ — ми не здивувалися. Бо занадто добре знали психіку й ментальність нинішних редакторів тієї газети, офіціяльного органу радикальної партії, аби могли від них сподіватися бодай більшого поміркування, не кажучи вже про такт. Тому й не вважали навіть за доцільне реаґувати на ту заяву та її свобідну арґументацію характеру вічевої полеміки. За те непомірно здивувалися останнім виступом не членів радикального секретаріяту й не на сторінках „Гром. Голосу“, але самого голови соц. рад. партії, д-ра Льва Бачинського — на соймовій трибуні.

Дня 6. ц. м., свій перший виступ у цьогорічній бюджетовій сесії, д-р Лев Бачинський при-

знав за відповідну нагоду для дивоглядного у своїй формі та змісті нападу на УНДО та його голову. Причіпився до одного уступу промови д-ра Дмитра Левицького, викривив його, надав йому фальшивий зміст і фальшиву тенденцію і зробив з нього засіб для шкалювання другої української національної партії перед національними ворогами та для — побільшення числа демаґоґічних арґументів у партійній ворожнечі внутрі краю!

Ми видрукали повністю буквальний текст соймової промови д-ра Дмитра Левицького, буквальний переклад із стенографічного протоколу. Де в цій промові знамена якоїсь національної зради, де в ній признання до „угодовецької“ політики, де познаки відвороту на площину „культурної автономії“?! Але д-р Бачинський їх найшов і з соймової трибуни казав:

„Цікаве, що навіть ославлене „протидержавне“ УНДО обнизило тон у теперішній сесії. П. Д. Левицький уважав потрібним сказати, що його партія не обмежується тільки до неґації, але поставила також позитивну програму і хоче, щоби уряд розглядав її культурні й економічні домагання. Ще один крок і п. Д. Левицький готов вдоволитися культурною автономією в межах польської держави“. (Подаємо за „Громадським Голосом“ з дня 14. грудня ц. р.).

Очевидно, що цей висказ голови рад. партії підхоплять усі його партійні товариші в краю,— та ще дужче всі чигаючі лише на жир більшовицькі пани і підпанки — і розгориться знову демаґоґічна вакханалія.

Виступу д-ра Льва Бачинського злегковажити не можна. Він відкриває надто глибоку пропасть нинішньої громадської деморалізації. Він ставить теж руба такі питання: навіщо має служити українцям без огляду на партії польська парляментарна трибуна і — навіщо пішли до польського сойму радикальні посли?

Не знаємо, чи радикали були би вдоволені, колиб кожний виступ кожного ундівського посла на соймовій трибуні починався і кінчався заявою: „ми хочемо соборної і суверенної України від Сяну по Кавказ“ і більше нічого. Мабуть тоді промови ундівських послів були би для радикалів занадто бліді й несміливі та свідчили би про їх угодовство. Вони, радикали, воліють у соймі триматися іншої тактики. Ось приклади з останніх 2-ох днів. Коли Український Клюб зголошував внесок на недовіря урядові п. Світальського — радикали не прилучилися до того внеску. Коли комуністи зголосили внесок недовіря Дашинському й Український Клюб вийшов зі салі, щоби задемонструвати, що клюб, з тактичних причин не голосуючи „за“ внеском, не хоче голосувати й „проти“, бо довіря до Дашинського не має— усі радикали залишилися на салі та деклярували разом з польськими партіями довіря „товаришеві“ Дашинському. Коли Укр. Клюб на кожному кроці заявляє, що він не має жадної підстави вірити т. зв. польській демократії, яка досіль абсолютно нічим не задокументувала відносно українців іншого становища від ендеції чи санації — радикали на терені сойму стали симпатиками польської лівиці!

І польська влада це розуміє і відповідно „устосунковується“ до обох українських клюбів. Коли виступив на трибуну д-р Дмитро Левицький — „угодовець“ — то не тільки п. Світальський і всі міністри демонстративно вийшли зі салі, але навіть міністерських урядовців відкликано з урядових лавок, щоби засвідчити своє відношення до „угодового“ клюбу. Колиж промовляв д-р Лев Бачинський — ніхто й не рушився. Звичайно: приємно слухати, як навіть на соймовій трибуні „русін“ скаче на „русіна“, забуваючи, хто він і де він. Чому цих „дрібничок“ не бачить „Громадський Голос“?!

Ми є противниками пресової полеміки взагалі й полеміки з радикалами зокрема. Бо стояли і стоїмо на становищі, що УНДО і радикали це ці національні партії, які стоять найближче собі ідеольоґічно і повинні співпрацювати для спільних національних цілей. Стоїмо на цьому становищі особливо нині, при скріпленому натиску з двох сторін, від обох сусідів. Але на напад мусимо реаґувати. Мусимо реаґувати на незрозумілі прояви безтакту й кирині, які розпаношилися в нашому громадському житті і затроюють його своїм трійлом.

Церковні авантюри москвофілів.

Гурток львівських москвофілів намагається посісти Волоську церкву для своїх цілей.

В неділю, 15. грудня, ранком знов повторилися жалюгідні події у львівській Волоській церкві. Тим разом наші москвофіли зпід знаку ставропіґійських сеніорів довели рукопашну розправу з українськими громадянами, що молились у Волоській церкві, знов до кровопролиття, інтервенції поліції, арештувань та биття шибок.

Коли по Службі Божій вірні почали співати пісню „Боже великий...“, москвофільські громили, узброєні в грубі палиці, почали авантюру таки в самій церкві. З трудом вдалось їх витиснути до церковного притвору, а потім на вулицю. Цим разом громилам мали „покровительствувати“, як зачуваємо, деякі особи зі самого сеніорату Ставропиґії. Москвофільська боївка була здавна підготовлювана, про що ми вже давно мали нагоду вичитати в „Русскім Голосі“. У 93. числі цієї газети читаємо в передовій статті ось що: „В связи с тѣм (тобто з недавною бійкою перед Волоською церквою. — Ред.) нужно организовать самозащиту таким способом, чтобы она была готовой к дѣйствію каждый момент. Таким образом можно будет оказать должное сопротивленіе, а ряд надлежаще отбытых атак может убѣдить противника в безполезности его затѣй“.

Згідно з цим закликом приготовлено боївку, при чім стягнено до неї всяких приходимців з цілого Львова та виконано вчора, таки в церкві, заздалегідь підготований „боевий“ плян. І невже львівські москвофіли думають, що такими засобами „самозащити“ вони виграють для підготовлюваного ними переходу на православя Волоську церкву? Невже вони пересвідчені, що ця церква є їх монополем?

Ми не знаємо і не беремося, очевидно, передбачувати, чим закінчиться ця незвичайно прикра для вірних греко-католицької церкви москвофільська авантюра. На всякий випадок ніщо не промовляє за тим, щоби вона закінчилася добре для москвофілів. Українське населення Львова ні з Волоської церкви ні зі своїх прав до неї ніколи не зрезиґнує також, як ніколи не уляже теророві купки москвофільських авантюристів. Волоська церква ніколи не стане

і не може стати виключно власністю місцевих аропаґаторів російського православія, а ще менше собором православного епископа у Льво- ві, як про це вже тепер пробомкують ті споміж московфільських діячів, що радять ставропі- гійському сеніоратові зайнятися організацією переходу на православія місцевих москвофілів.

Своїми вчинками мосвофіли підготовля- ють без сумніву цілий ланцюг дуже немилих подій, які навіть при очевидній теперішній під- тримці москвофільства з боку відомих поль- ських чинників та їх пресових органів, не мо- жуть ворожити ставропиґійським „політикам" і „дипльоматам" ні ніяких успіхів ні перемоги, і які, накінець, не принесуть їм слави.

Вчорашні події у Волоській церкві та біля неї мусять вплинути на всю українську грома- ду в тому напрямі, щоби вона придумала як- найскоріше належні та гідні засоби для повної і цілковитої ліквідації подібних інцидентів у будуччині, а до того засоби, які раз на все ві- дібралиб навіть всяку охоту москвофільським „політикам" і сподвижникам православія спри- чинювати в церкві невидані й нечувані аван- тюри.

Всім уже ясно, що москвофіли хочуть Во- лоську церкву взяти в монополь, щоби таким чином зробити її твердинею російського право- славя. Очевидно, що відповідно до таких зазі- хань москвофільства, треба з ним і вести бо- ротьбу. Але яка ця боротьба не булаб, то вона не може і не сміє наражувати святині на профа- нування.

Поважне положення у Німеччині.

Берлінська преса повідомляє, що в останніх днях виявилась неможливість утворити обєднан- ня урядових партій. Німецька народня партія заявила, що предложений фінансовий проєкт прийме під увагу, як що інші урядові партії по- годяться на цей проєкт. Але ця партія не погоди- лась дати урядові заяви довіря. Кабінет міні- стрів далі розглядає політичну ситуацію Німеч- чини в сучасну добу і вважає її дуже поважною та числиться навіть з можливістю димісії цілого уряду.

Свята в честь митрополита Андрея.

Свята в гімназії та семинарії СС. Василіянок. — Побажання українського громадянства в день св. Андрея. — Святочний вечір у Духовній Семинарії.

Львів, 16. грудня 1929.

Як рікрічно, так і цього року українська громада з нагоди св. Андрея щиро витала з імя- нинами свого архипастиря, голову української греко-католицької церкви, о. митрополита Ан- дрея Шептицького. Рікрічно відбувалися такі свята, але цього року прибрали вони особли- во сердечний, навіть інтимно-дружній характер.

Вже в четвер, тобто в навечеріє св. Андрея, відбувся — як ми подавали — концерт учениць гімназії СС. Василіянок у честь свого опікуна і добродія о. митрополита. В концерті брали участь родичі учениць і представники львівсько- го громадянства. В суботу відбувся подібний святочний концерт у жіночій учительській се- минарії СС. Василіянок теж при участи пред- ставників українських громадянських кол. На обох концертах був присутний о. митрополит Андрей.

В сам день св. Андрея відвідали о. митро- полита представники українських громадських, культурних, наукових і господарських цен- тральних установ у митрополичій палаті та зло- жили Достойному Соленізантові устами свого речника, голови „Просвіти" сен. М. Галущин- ського, сердечні побажання.

В неділю 15. грудня ц. р. Ректорат греко- католицької Духовної Семинарії влаштував у себе святочний вечір в честь о. митрополита. У вечорі теж взяли участь найвидатніші представ- ники львівської громади. В год. 6.30 вечером витальні кімнати Ректорату заповнилися чи- сленними духовними і світськими гостями. Як на попередніх святах, так і тут були оо. епископи Будка і Бучко, представники митрополичої ка- питули, а крім того професори Духовної Акаде- мії та запрошені світські громадяни. До години 7.30 велася товариська гутірка, в якій брав жи- ву участь о. митрополит Андрей. В год. 7.30 всі присутні перейшли до великого рефектаря Духовної Семинарії, де засіли, з о. митрополи- том на чолі, до спільного стола разом зі сту- дентами Духовної Академії. В часі вечері спі- вав хор студентів Академії: 1) „Услиши Госпо- ди глас мой" Ліріна; 2) „Прометея" Стеценка; 3) Широкий луг" і 4) „В горах грім гуде" Ф. Колесси. Крім того грала смичкова орхестра студентів Академії. Хорами диріґував студент Ульванський.

Господар та ініціятор свята о. рек. д-р Й. Сліпий виголосив відповідну, святочну промо- ву і вніс тост на честь о. митрополита. Хор від- співав „Многая літа", комп. Дорундяка. О. ми- трополит у довшій промові на загальні церков- ні й національно-громадські теми дякував між іншим о. ректорові, професорам, настоятелям і студентам Академії за сердечне приняття, а присутнім гостям за співучасть у цьому святоч- ному вечорі. При кінці в руки о. ректора д-ра Й. Сліпого вніс тост за світлий розвиток Дух. Семинарії, а в руки голови Українського Націо- нально-Демократичного Обєднання д-ра Дми- тра Левицького за успішність творчої націо- нальної праці всіх сконсолідованих сил україн- ського громадянства.

При кінці свята виголосив студент Духов- ної Академії П. Павлосюк (волиняк) прегарну поезію власного укладу на честь о. митропо- лита.

По вечері всі гості вернули до витальних кімнат Ректорату, де провели ще деякий час на товариській гутірці. Цим вечором і закінчилися цьогорічні свята в честь о. митрополита Андрея.

Німецька державна позичка.

„Н. В. Журналь" повідомляє, що Німеччина в недалекому часі дістане позичку в американ- ськім банку Дільона, Ріда і компанії. Всі тру- днощі на шляху здобуття цеї позички вже усу- нені. Переговори з директором державного банку д-р Шахтом довели до цього, що цей директор обі- цяв у справі позички свою невтральність. Д-р Шахт не буде робити в цій справі ніяких пере- шкод, колиб позичку здобуто навіть на підставі т. з. „Зофорт-програм-и".

Наказ арештування бувш. президента Мексику.

З Ню Йорку повідомляють, що бувш. прези- дент Мексику Калес вернув із Европи кораблем „Бремен" і довідався, що в Лярèдо видали приказ арештувати його як обвинуваченого в змові й у- бивстві двох старшин мекс. армії. Тіла тих стар- шин, ґен. Блянко та полк. Фартінзоя, найшли зі скованими руками в 1922 р. недалеко Лярèдо.

Д-Р ВОЛОДИМИР БЕЗУШКО.

Англійці про Карла XII., Мазепу і Петра Великого.

(Докінчення.)

Заки зацитую ґратуляційний лист англій- ської королеви Анни до Петра Великого, скажу ще про розмову Ґвітверса з царем і про дальшу долю Карла XII., як вона змальована в листу- ванні Ґвітверса.

Після перемоги під Полтавою і капітуляції шведів, наказав цар приготовити тріюмфальний вїзд до Москви. Цей вїзд відбувся 21. грудня 1709. Враз з іншими міністрами був принятий Петром і Ґвітверс (лист з 21. грудня 1709 (2. січня 1710). „Його Величество — пише Ґвітверс — задержав мене через кілька годин і не розмовляв з ніким, тільки зі мною". Говорив про битву під Полтавою. „Він (цар) говорив про цілу справу з великим по- міркуванням і ганив шведського короля за його впертість і зарозумілу поведінку супроти нього навіть після програної". Цар „жалувався на не- хіть шведського короля порозумітися з ним і ви- сказав переконання, що без огляду на те, що всі шведи бажають мира, так мало надії на мир, як- що король вернеться домів і тому тут потрібне сильне і енерґійне ведення війни".

В листі з 9 (20) лютого 1709 ділиться Ґвіт- верс відомостю з Бойлом від константинопіль- ського англійського посла, що Порта звернулася до Карла, щоб опустив турецьку територію (так дуже на це налягав цар). „Всі бунтівники козаки мають бути видані цареві".

В листі, писанім точно в місяць пізніше, чи- таємо: „Тутешні міністри мають певну відомість з Бендер, що шведський король був ще там з по- чатком лютого. Його Величество отримав повідом- лення з Оттоманської Порти, що відновлено дого- вір з царським Величеством і що з тої причини Порті незручно (дальше) дозволяти йому на по- бут на її пограниччі. Порта дасть королеві ви- старчаючу охорону в дорозі. Одначе король від- мовився від охорони і вимагав тільки малої про- волоки, заки сам рішиться на належний плян для своєї дороги".

З цього листування ще тільки можу подати ґратуляційний лист королеви Анни до Петра Ве- ликого. Лист цікавий тим, як то світ витає трі- омфатора, не входячи в це, на чийому боці прав- да. До того лист писаний жінкою і то до деспотії, з мішаниною новіших форм і то найгіршої, бо орієнтальної деспотії.

Лист завезений спеціяльним курієром має дату: Вінзер. 9. жовтня 1709. „Анна з Божої ла- ски Королева Великої Британії, *Франції* і Ірлян- дії, Оборонець Віри... Найвишому, Наймогутнішо- му і Пресвітлому Прінцові, Нашому Найдорожчо- му Братові, Великому Цареві й Великому Князеві Петрові Олександровичу, єдиному Монархові ве- ликої, малої і білої Руси, Московщини й Київщи- ни й інших земель, Панові й Великому Князеві... Стоґардії, Черниговщини, Резаньщини, Ростов- щини, Ярославщини, Бельозовщини, Удонії, Кон- динії і Імператорові всіх північних побереж Воло- дітелю Іберії, Картілінії, Ґризинії, Цареві Кар- бардинії, Черкещини, князеві гір і численних ін. домінія і країв на схід, захід і північ, наслідникові батька і діда, Панові і Володарю — шле поздо- ровлення і бажає повного щастя і успіху".

„Наймогутніший, Найдорожчий і Любий Бра- те"... ми отримали повідомлення про твою пере- могу (таке повідомлення розіслав царський уряд до всіх держав)... „так при тій нагоді найсердеч- ніше ґратулюємо Вашому Імператорському Вели- честву славного успіху Вашої збройної сили"... „Ми з радістю, за кожним разом будемо корista- ти з нагоди, щоб переконати Ваше Імператорське Величество про нашу приязнь. Бажаючи Вашому Імператорському Величеству повного щастя і у- спіху поручаємо Вас ласці Всемогучого Бога. — Вам найбільше віддана Сестра-Королева Анна".

Цар, пишучи в вересні 1709 в одній справі до королеви Анни, писав в дуже короткий спосіб: **„Praeviis Utriusque Majestatis Titulis...** Закінчення листу: **Dabantur in Castris Nostris ad oppidum Gabole... Regiae Vestrae Majestatis Propensus Frater Petrus"**.

Так дивилися в минулому на Петра англійці. Якже дивляться на нього тепер? Саме цієї осени появився великий твір С. Ґреґема, п. з. „Петро Великий". Його рецензує **Times Literary Supplement** з 5. жовтня ц. р. і на висновки цієї рецензії хочу тут вказати.

Рецензент зазначує, що в 17. столітті відбу- валися революції згори, які приготовили дорогу до освіченого абсолютизму. Процес виховування згори поступив вже на Заході далеко наперед, ко- ли в р. 1672 цариця Наталія обдарувала царя Олександра *чотирнацятою* дитиною, а саме пізні- шим Петром Великим.

Завданням Петрового володіння стало: ски- нути орієнталізм і византинізм. Ґреґем каже: що „найбільший автократ у російській історії був також найбільшим революціонером". Вже воно завсіди так було в історії, від грецьких тиранів і римських цезарів, що автократи були револю- ційними, а революціонери автократами. І тут по- дібність між Петром і більшовиками. Бажання обоїх насадити чужу систему. Обидва послугу- ються терором. Однак цілі їх ріжні: для Петра могутня Росія для Леніна ідеальний світ. Петро поробив всіх слугами держави: властиво ввів державний соціялізм, хоч не по назві. І той і цей ввели макіявелістичні методи володіння. Жор- стокість для Леніна засобом до цілі, для Петра цілю самою в собі. „Він любувався в тортурах і виконуванні кари смерти. Зрізання голови Мері Гемілтен вказує тільки, що він був жертвою сек- сульного божевілля". Мабуть щось інше, ніж дер- жавна рація довело до засудів на смерть через тортури його сина й наслідника Олександра.

Петро справді був „титаном між пігмеями", своєю поставою, фізичною силою і невгнутою во- лею. Він був у повнім антаґонізмі до традиції. Тому його ненавиділи, але боялися; називали йо- го антихристом у Росії. Його слухали, бо страта вічних ласк була дальша, ніж певність бути зло- маним на колесі. Петро жорстокістю пробив вікно для Росії до Заходу, кровавими жертвами збуду- вав Петроград. В двісті літ балтійські провінції страчено, а Петроград здеґрадовано. Отже засоби його виявились недоцільними. Для Карляйла Петро був мішаниною героїчних прикмет і дико- сти самоїдів.

Жорстокости, яких допускався Петро Вели- кий, потовані й тепер з царства більшовиків. Во- ни саме по думці рецепти **T. L. S.** повинні „осла- бити в Анґлії леґенду про величність і містицизм російської душі, вартости, на яких так часто з по- дивом вказувано перед війною в Анґлії".

А тепер на закінчення ще кілька слів про Мазепу, бо передовсім його память нам найбільше дорога. Із листування Ґвітверса можемо вичита- ти, що він був великим політиком. Важне те, що розгрому під Полтавою не треба лучити з його і- менем, бо він вийшов тут чистий супроти історії і як такий вповні заслуговує на культ у своєму народі.

На порозі Нової України стоїть політик. І це добрий зразок для дальших поколінь. Сила була й давніше, але для браку лучности з іншими дер- жавами, задля незнання Заходу, який навіть ду- же цікавився подіями за Хмельницького, Хмель- ницький визволення не приніс.

До відома українського громадянства.

Спільна заява львівських членів ВУАН, що брали участь у цьогорічних, листопадових засіданнях Академії.

Від трьох львівських членів ВУАН, що брали участь в засіданні Ради ВУАН дня 28 листопада ц. р., дістаємо для опублікування слідуючу заяву:

„Підписані члени Наук. Тов. ім. Шевченка подають до відома громадянства:

1) що на виїзд в наукових справах до Київа дістали від польської влади дозвіл із виразним жаданням не вмішуватися на Україні в ніякі політичні маніфестації під загрозою відмови паспортів на будуче для всіх членів Наук. Т-ва ім. Шевченка;

2) це домагання польської влади подали підписані зараз на вступі в Академію відповідальним чинникам і застерегли собі виразно, як громадяни іншої держави, аполітичне становище;

3) тому і в часі голосування при резолюції в справі акад. Єфремова і товаришів підписані не взяли ніякої участи".

У Львові, дня 15. грудня 1929.

Кирило Студинський, Василь Щурат, Філярет Колесса.

Атмосфера застою.

(Від нашого кореспондента.)

Варшава, 15. грудня 1929.

У сьогоднишньому „Курєрі Варшавскому" критик Шпотанський друкує низку цікавих уваг на тему застою в інтелектуальному житті Польщі. Автор бідкає на залив польського книгарського ринку макулятурою, серед якої найбільшим успіхом сучасної польської читаючої публики тішаться перекладні кримінальні романи, на невдачу справді вартісних театральних пєс, які не мають притягаючої сили для знудженої публики, — на безсилля думки, яка може й прозябає в індивідуальних талантах та нечисленних гуртках, але не опановує суспільного життя. Адже — читаємо там — сьогодні рішається у Польщі історичного значіння устроєвий конфлікт, на порозі стоїть реформа конституції, і внутрішнім життям потрясають течії, які до ґрунту можуть його змінити. „Отже у таких переломових хвилинах мізок працює звичайно з подвійною силою. Всюди й завсіди повстають тоді основні твори з ділянки конституції і права, розвивається поважна політична література, жива дискусія, появляються історичні книжки, навязані до сучасности, повстають навіть натхнені поезії та великі літературні твори. У такій атомсфері активне політичне життя інакше розвивається, кожна реформа родиться у горячих проміннях загальної думки і від роду та вартости цієї думки залежить, чи реформа вяне й сохне, чи росте. А у нас нині? Що в нас повстало з царини суспільних проблєм? *Промови міністрів!* Очевидно, ніхто не може вимагати від них, щоби вони писали книжки, але дивно стає, що цих останніх взагалі не видно, що того життя, що пручається і пучнявіє, так мало у польських головах. Життя — не розуму, — темпераменту без знання. Розум і знання безумовно є, але брак тієї енергії, яка шпурляє їх назовні та каже їм іти у світ. Страшенне і небезпечно ми занемізовані..."

Ми навмисне навели ширше уваги шановного польського критика, бо вони чудово віддзеркалюють відгуки нинішньої політичної борні в Польщі серед широкої польської думаючої — проте у політиці слабо зорієнтованої — польської публики. Отже передовсім цієї публики не може вже збаламутити жадна, найбільш навіть завзята, згори зорганізована пресова кампанія, яка весь нинішній устроєвий конфлікт у польській державі зводить до злобних пакостей, які кількасот авантюристів робить кільком десяткам дер-

С. ШАХ.

Боротьба з неграмотністю.

МОТТО: „Тож нам Русинам треба передусім тямити, що кілько голов здобудемо для Просвіти, тілько душ скаже, що сеся земля Русь і вони Русини. Незайже політикою рускою буде тепер праця над просвітою народу. Тільки власною діяльністю можемо вибороти собі наші права.

(З промови голови „Просвіти" Володислава Федоровича на пятих загальних зборах „Просвіти", дня 22. мая 1873 р.)

(Реферат виголошений на засіданні Комісії для поборювання неграмотности в „Просвіті" дня 22. листопада 1929.)

Хочемо збудувати власну державу? Мусимо творити власну культуру, вести власну політику, розвивати власну господарку, громадити власне національне багацтво, а робити мусимо це при помочі освідомлених і свідомих своєї ціли людей. А до того дійти можемо лише через грамоту. Коли її нема і коли не буде праці над нею, не буде й замріяного ідеалу.

Неграмотність, це найбільша наша перешкода, це найбільша наша невдача. Отже цю запору треба конче усунути. Тимбільше, що вона не зменшається, а навпаки від 1919 р. збільшається. Співпрацює в тім напрямі проти нас також чужинна школа, працюємо й ми самі. Очевидно власною байдужністю, а навіть нерозумінням ваги справи.

Хто у нас зачинає працю над народом, зачинав від азбуки й букваря. У нас у Галичині зачинається ця праця від 1818 р., коли в Австрії ввійшли в життя т. зв. шкільні закони. Можна було взятися за грамотности, але не було кому учити: хіба жмінка дяків й одиниці зпоміж священиків, між якими на перше місце вибиваються справжній прототип освітника, ліквідатора неграмотности о. Степан Григорович, парох Залуча коло Заліщик і о. Йосафат Кобринський, парох коло Коломиї, а в Перемишлі благородний епископ Іван Снігурський. В той спосіб забирався до діла й перший будитель галицьких українців Маркіян Шашкевич, складаючи свій буквар і читаночку для народу.

Не інакше могла поступити і Головна „Руська Рада" підчас весни народів 1848 р. У тім році повстає під впливом національного захоплення й ентузіязму більша кількість ліквідаційних пунктів неграмотности, тобто курсів навчання неграмотних, які вели переважно священики, а помагали їм дяки. І справа, признати треба, поставлена була тоді зовсім поважно і правильно. І хоч у пізніших 50—60 літах розмах її притупився, але її правильна постановка була дуже успішна. Речником поборювання неграмотности став тоді найбільший у тій справі теоретичний і практичний знавець, неоціненої ще памяти галицький просвітник о. Іван Наумович. Він стояв на становищі, що вчити треба грамоти не цілу громаду відразу, лиш вибрати кількох що найцікавіших і найспосібніших, навчити їх грамоти, дати їм книжку в руки, виробити їх, а вони вже самі відтак будуть дальше по кількох співсельчан вчити грамоти, а ті знов інших і так поширятиметься круг грамотних щораз дальше і дальше. І так робив він, так робили за його покликом інші „грамотії". Ніхто не звертався тоді з них до школи за салею, до старости за дозволом, він такий „курс" у себе дома, або в домі „учнів". І успіхи були якнайкращі. Були це найкращі селянські одиниці, що відограли у своїх селах визначну ролю. Але заразом їх учителі були це найліпші учителі, ентузіясти справи, люди віддані справі, що працювали нераз навіть серед дуже неприємних для себе обставин. Але без „ентузіязму не можна надати цьому рухові громадського характеру і втягнути маси у цей похід проти неграмотности", каже влучно Бройдо.

З кінцем 60-их років XIX в. перейняла на себе завдання цієї освітньої роботи „Просвіта". І хоч вже в грудні 1870 р. ухвалив Виділ „Просвіти" — на проєкт першого директора канцелярії „Просвіти" Хоркавого — заложити у Львові школу читання й писання для урядників і для возьних, листарів і т. п. (такі курси були вже в 1848 р.), то справа та в „Просвіті" була довго або недоцінювана, або неможлива до успішного переведення. Вправді такий курс „Просвіта" зорганізувала з днем 15. січня 1871 р. при академ. ґімназії в „Нар. Домі", де дир. о. В. Ільницький за дозволом Шкільн. Ради Краєвої відпустив одну шкільну салю, а вчив там безплатно Адам Федорович, учитель препаранд, а проте на той курс ходило всього 40 осіб і курс згодом розпався. Пізніше „Просвіта" курсами для неграмотних чомусь не займалася. Аж у звіті „Просвіти" за 1898 р. згадується, що в кількох читальнях удержувано вечірні школи для неписьменних. Далі вже ця праця поправляється і чуємо про неї щораз частіше. І на сторінках преси і на зборах освітніх установ, на вічах і нарадах відбивається вона і в законодатному галицькому соймі. Для допомоги цьому рухові зачинають появлятися перші підручники для ведення науки для неграмотних, а першим таким підручником була рухома азбука укладу В. Равлюка, — але не видання „Просвіти".

„Просвіта" занялася справою ведення курсів неграмотности і розвела плянову акцію в тім напрямі в краю щойно в 1908 р., коли Гол. Виділ покликав до життя просвітно-організаційну комісію, а та вибрала зпоміж себе з кінцем цього року окрему „Комісію для поборювання неграмотности".

(Продовження буде.)

жавних мужів. Сяк-так розумна публика відчуває інстинктовно, що це — правда — ведеться боротьба за *владу*, але в основі цеї боротьби йде таки боротьба течій, яких не слід легковажити. Що врешті — промови міністрів абсолютно не вичерпують проблеми і хоча вони пройняті „*розумом і знанням*“ — треба трівкіших творів, аніж одногодинні промови, аби цей розум і знання проміньовали на ціле громадянство, творів, які б втискалися до мас, запліднювали їх животворними ідеями.

З усіх цих теоретичних уваг гостро актуальне —так мовити — значіння має уступ про — промови міністрів. Вчора знову одна така промова була висказана. І знову вислухали її уважно — звичайно, не літературні критики, — а політики й публіцисти. Слухали її уважно, **sine ira et studio**, сподіючись таки може вилускати з неї правду: чого саме хоче нинішній володіючий у Польщі табор, що його обурює в опозиції, в якій ідеольогії та в якій програмі криється ця якась конвульсійна „воля до влади“ з одного боку та стихійна ненависть до соперників з другого? І знову прийшло розчарування. — знову не найшли ми, при найкращій нашій волі, відповіди на ці питання. Знову ми почули палкі слова, безумовно говорені щиро, з великим розмахом, ба — красноріччивим полетом, — але тільки слова: без змісту. В чому д-р Світальський бачить зло партійної організації? Як він уявляє собі суспільно-політичну кристалізацію громадянства? Чому „партія“ є для нього синонімом волосатого чорта, коли чейже не істнує інша форма проявлення збірного світогляду, який бореться за позискання щораз більшого гурта приклонників і виznавців в народі?!

Есенціональне речення із учорашнього відчиту варшавського урядуючого голови димісіонованої ради міністрів, це заповідь боротьби за *зміну форм політичного життя*. Що це значить?! Анулювання взагалі всіх політичних партій, як форм дотеперішнього політичного життя? Зорганізування цілого громадянства у синдикатах? Але преціњ навіть фашизм не негує принципу істнування партій, сам називаючи себе „партією“ („**Partito Nazionale Fascista**“), а т. зв. „фашистівські корпорації“ із „Союзом синдикатських фашистівських корпорацій“ на чолі („**Confederazione della Corporationi Sindicali Fasciste**“) це лише один спосіб розвязування соціяльного питання, — це одна з точок фашистівської програми. Так само диктатура фашистівської партії в Італії чи в Росії є лише методою переводження своєї програми в діло, є радше тактичним засобом, приноровленим до реальних умов свого краю, аніж ідеольогічним світоглядом. Бючи по партіях, як зборищі організованих одиниць, і по соймі, як зборищі партій, д-р Світальський страшенне поверховно розглядає проблему громадсько-політичного устрою, залишає зовсім на боці питання партійно-політичної рівноваги, не торкається врешті зовсім істоти парляментаризму та істоти демократії. Не диво, що впадає у низку суперечностей: громить „балакунство“ сойму, а не в добро рахує соймові, що перше читання бюджету залагоджено всього в одному дні; нарікає, що індивідуальна думка не грає ролі в партії (навпаки: визначна індивідуальність усе багато значить в кожній партії!), та одночасно сам заявляє, що уряд не може рахуватися з розумною думкою поодиноких послів, лише безглуздям цілого сойму; признає, що опозиційні партії, поборюючи уряд, повинні змагати до захоплення у свої руки влади, але іронізує з відомого комунікату опозиції про готовість творити уряд, як із непослідовности, вимушеної під натиском опінії...

Літературний критик правду каже, що про устрові кризи годі рішати на основі міністерських промов. Додаємо: ще й таких промов, які не звужують, лише поширюють площину сумнівів, і не переконують лише — розчаровують. Такі промови є справді доказом на істнування у Польщі нині „атмосфери застою“, — не дивниця, що політичні події, які йдуть у цій атмосфері, мають такі дивоглядні форми.

І. Кедрин.

Побили пос. Прагера.

На 15. грудня в Прушкові заповіджене було віче ППС, яке відкликано. На пос. Прагера (ППС) по дорозі до трамваю напало кільканацять людей і тяжко побили його та поранили палицями й револьверами. Одного з напасників арештували. Є це якийсь Плоховський із рев. фр. ППС.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Учітеся, брати мої!

МОТТО: „Нещодавно було видано нового правопису“. — Проф. М. Грунський: Основи нового укр. правопису. Київ. 1929. Стор. 1. Рядок 1.

Дай Боже здоровля Українській Академії Наук, що видала новий правопис. Не тому дай Боже здоровля, що відтепер не буде вже правописної саламахи, опріч розгардіяшу, бо правопис таких аспірацій не виявляє, але тому дай Боже здоровля, що не нудився я підчас моєї довгої хороби.

Возьму собі книжечку з правописом, розгорну тай хіхікаю собі потихенько. Сміюся, очевидно, не з правопису, а з клопоту, якого він наробить усім грамотним українцям. Схоче хтонебудь написати лист, то не так як перше, сяде і напише; тепер мусить мати словники: грецький, латинський і арабський, не рахуючи українського. Коли вже обложиться ними, тоді — шах-мах і... напише зле.

Одною з найбільших заковик нового правопису є для пересічного українського інтелігента апостроф. Невеличкий він, от так завбільшки бацилля туберкульози, але неменше важний і трудний до розслідження.

Щоби помогти дорогим землякам в орєнтації, я зложив „виршу“, в якій знайдете бодай часть тих слів, що мають на своїй голові цю симпатичну закарлючку.

СУЗІР'Я НАД ПІДГІР'ЯМ

(строфи на апострофи.)

Зів'яло , зв'яло надвечір'я.
М'якенький сніг мов пір'я б'ється
Зв'ялило бур'яни зпепір'я...
Оп'ять реп'ях в бар'єри б'ється.
В подвір'ї плем'я голуб'ят
(П'ятьсот а може п'ятьдесят!?)
Безпам'ятно все б'ються в тім'я
За реп'яхове в'яле сім'я.
П'ять п'яних сп'ялося на п'яти
Лук'ян слухн'яний теж з'явився).
Під'юджують ще голуб'ята,
Щоб кров'ю сніг зарум'янився.

—

Конець.. Більше не можу, хочби як думав. Маю, щоправда, ще два рими з апострофами: здоров'я і безголов'я, але нема як їх ужити. Перше хіба віднести до себе, що на здоровля впливає сміх, а друге.. Таки не знаю.

Здається тому, що в нас забагато цього на кожнім кроці, до правопису включно.

Галактіон Чіпка.

Успіх закордонної політики Шобера.

Як повідомляє „Н. В. Журналь“ останні дні принесли велику політичну сензацію і рівночасно великий політичний здобуток на дорозі до консолідації Австрії. Канцлер Шобер заявив у національній раді, що йому вдалося усунути всякі непорозуміння між Австрією та Італією, що вели до напружених відносин між Римом і Віднем, та тепер вже можна говорити про приятельські, сердечні відносини між Австрією та Італією. Канцлер заявив також, що Муссоліні згодився відновити між Австрією та Італією давні нормальні митні умови. Завдяки дипльоматичним старанням Шобера, Австрія має також дістати закордонну позичку, яка поліпшить економічну ситуацію в австрійській республиці. Промову Шобера стрінули посли майже всіх партій гучними оплесками. Є загальне переконання, що Шобер здобув великий дипльоматичний успіх, що потверджує також офіціяльна заява італійського посла у Відні Аврітія. В парляменті Шобер вже поставив внесок про закордонну австрійську позичку.

Пропав бувший радник радянського посольства.

З Берліна прийшла вістка, що в загадочний спосіб пропав бувш. радник радянського посольства Павлуновський-Сумароков. Здогадуються, що його вбили агенти ДПУ. Проти Павлуновського та бувш. царського сл. судді для справ надзв. ваги в Варшаві, Орлова, мала відбутися небаром розправа перед апел. судом у Берліні. Оба обвинувачені в фальшуванні більшовицьких політ. документів і намаганні продати їх ам. журналістові Кніке-Брокерові, якого донесення спричинило процес. Орлов і Павлуновський відкликалися до ап. суду, доказували, що вони невинні та що Кніке-Брокер відіграв у цілій справі ролю больш. провокатора. Тому що Павлуновський пропав, розправа відбудеться лише проти Орлова.

Наради у президента держави

Посли в Замку. — Марш. Пілсудський візьме участь у конференції? — Світальський буде знову премієром? — Чи проволікання крізи?

На 17. грудня одержали запрошення провідники соймових партій до Замку, де буде конференція в справі крізи. Запрошення дістали: полк. Славек (ББ), пос. Недзялковський (ППС), пос. Домбський (Стронніцтво Хлопске), пос. Рибарський (Кл. Нар.), пос. Дембський (Пяст), пос. Ходзинський (НПР), пос. Хаційський (ХД), пос. Руг (Визв.), пос. Смуліковський (ППС рев. фр.) і пос. Розмарін (Жид. Кл.). Себто запрошено тих самих послів, що вже були на конференції в Замку мин. тижня. Не запрошено марш. Дашинського та Шиманського, які були запрошені перші м. тижня В політичних колах зазначують, що на конференції 17. грудня вперше засяде полк. Славек при однім столі з провідниками інших соймових партій. Досі клюб ББ постійно усувався від усіх парл. партій. Опозиція не надіється щоби конференція принесла щось конкретного Говорили теж, що в конференції візьме участь марш. Пілсудський. В звязи з цим пригадують, що після травневих подій на конференції тодішніх сойм. провідників марш. Пілсудський говорив про „свистючий батіг“. Вістка про участь марш. Пілсудського в конференції 17. грудня не потверджена.

Кажуть, що на конференцію запросять іще бувш. прем. Поніковського, бувш. мін. Ол. Скшинського, ген. Сосновського, през. Вежбіцького та дир. Суловського. Зачувати, що про вівторкову конференцію дадуть пресі комунікат. Кажуть, що в конференції візьме теж участь у характері обсерватора кер. мін-ства скарбу Матушевський.

У звязи з проволіканням крізи, до чого стремить санація, кружляє чутка, що премієром нового кабінету буде знову Світальський. Це спричинило би загострення конфлікту між урядом і парляментом. Опозиція вірить, що можливішим буде проволікання крізи, що вможливить урядові, який є в стані димісії, ввести в життя бюдж. прелімінар на 1930 р. без вмішування законодатних установ.

В середу засідання сойму.

Маршал сойму Дашинський скликав засідання сойму на середу 18. грудня в год. 12. впол. На денному порядку перше читання закону, що змінює деякі постанови про податок від нерухомостей, внесення на зміну правильника сойм. нарад, вкінці наглість внесення ББ про визначення надзв. комісії для розгляду подій дня 31. жовтня в соймі. Всі ці справи не вимагають присутности міністрів ані представників уряду. Не є виключене, що сойм займеться справою праць соймових комісій, які не радять з причини крізи, та ухвалить постанову, яка заявиться за веденням тих праць комісіями, головнож бюдж. комісією. Можливе, що НД поставить внесення про зміну конституції так, щоби час визначений на ухвалення бюджету продовжити на 30 днів, на які сойм був відложений. Варшавська преса повідомляє, що різдвяні ферії зачнуться 21. грудня. Речинця засідання сойму по святах іще не устійнили.

Майор Урбанович засуджений на 3 роки.

Дня 16. грудня закінчилася у Львові розправа проти майора Урбановича, обвинуваченого в цьому, що за хабарі увільнював новобранців від військ. служби. Військ. суд засудив майора Урбановича на три роки тяжкої вязниці та видалення з війська, що потягає за собою утрату офіц. степеня. Суд признав, що майор Урбанович увільнив безправно 22 новобранців. Як обтяжуючу обставину приняв суд, що шурин обвинуваченого д-р Левін відмовився зізнавати і тим самим не потвердив оборони обвинуваченого, начеб заквестіоновані доляри походили від шурина. Засуджений не приняв присуду. Його оборонець зголосив відклик.

Біржа.

Американський долар 8·90·00—8·91·00, канадійський долар 8·82·00—8·83·00, чеська корона 0·26·40—0·26·42, австрійський шілінг 1·25·00 1·25·50, румун. лей 0·05·00—0·05·50, французький франк 0·34·60 0·35·10, швайцарський франк 1·73·08—1·73·13, фунт штерлінгів 43·30·00—43·60·00, радянський червінець 15·00—16·00, німецька марка 2·13·25—2·13·35.

ЗА ОКЕАНОМ.

Перед списом населення у За. Державах.

За три місяці, в квітні 1930 року, відбудеться загальний спис населення (ценсус) Злучених Держав, як відбувається що 10 літ. Цей спис населення має велике значіння для уряду і народу Америки. Бо на числах про населення, про працю, маєтковий стан і т. д. будуть спиратись ріжні майбутні обчислення. А зокрема для українців і так само для інших імігрантських національностей в Америці, цей спис буде важний також з національного погляду. Бо він покаже, що тут є українці, а ще важніше, кілько їх є.

З причини неволі під чужими державами в Европі серед українців довго царила там темнота, а також пустомельське і безмежне глупе москвофільство. Тому багато наших людей, що приходило до Америки, навіть не знали, хто вони і при ценсусі записували себе всіляко, тільки не українцями. Тому навіть тих нещасних „рутенів" було у Злучених Державах, і так само в Канаді, значно менше, ніж є наших імігрантів на американській землі. Нераз виходило таке диво, що в малій громаді, де була тільки горстка українців, у списі було більше „рутенів", ніж у великій громаді, де наших людей було вдесятеро більше.

Тепер у Вашингтоні признано українців у списі населення. А подбати про те, щоб вони були як слід вписані, мусять самі американські українці.

Ми не дуримо себе великим успіхом у конскрипції. Бо ми знаємо, що наші галицькі москвофіли подадуть себе за „русских". Так само майже всі підкарпатські українці подадуть себе за „русских". Також за „русских", на жаль, подасть себе дуже багато придніпрянців, які належать тут до московських церков та московських товариств. Подадуть себе за „русских" також численні жиди з України і Білоруси (бо в справжній Росії жидів не було).

Отже по правді імігранти із українських земель, українці і чужинці, створять у списі населення в Америці російську національність. Без них тої національности майже не було би.

Це прикра і болюча справа, що наші брати радше представляють себе перед американським народом разом з жидами за москалів, а не хотять представити себе тим, чим вони є, синами свого народу. Та на це покищо нема ради, бо темнота була занадто велика і тепер нарід бачить великі її жертви.

Та все одно, не зважаючи на те, українці в Америці повинні пильно, дбайливо і щиро припильнувати на весну конскрипції. Аби бодай всі свідомі українці були добре вписані, аби бодай вони не попалися ще раз між ріжні чужі національности. („Америка".)

На організаційному фронті.

РОГАТИНЩИНА.

Дня 8-го грудня ц. р. відбулася довірочна нарада в Залужу. В нараді взяло участь біля 250 господарів з Залужа і Вербиловець. Проводив п. Антін Воробець, а справоздання з діяльности Української Парл. Репрезентації та реферат про завдання наших радних при укладанні гром. бюджетів виголосив посол Степан Кузик. Висловлено повне довіря Українській Парляментарній Репрезентації і проводові Українського Нац.-Дем. Обєднання.

СТАРОСАМБІРЩИНА.

Дня 10-го грудня ц. р. відбулася в Старому Самборі анкета війтів і радних українців. Прибуло 120 осіб з повіту. В анкеті взяло численну участь і духовенство. Проводив селянин Іван Ткач зі Стрільбич. Про політичні, господарські й організаційні справи говорив о. сен. Татомир. Після оживленої дискусії зібрання ухвалило резолюції, в яких висказано повне довіря Українській Парл. Репрезентації, привитано почин порозуміння між українськими самостійницькими партіями і представниками білоруського й литовського народів, запротестовано проти терору московських окупантів на Вел. Україні і візвано українців над Дніпром до витрівалої боротьби з наїздниками, осуджено продажницьку роботу москвофілів, радянофілів і комуністів і візвано громадянство до боротьби з ними, а вкінці візвано українське громадянство до оборони громадських бюджетів та до жертвенности на народні цілі: на „Рідну Школу", „Просвіту", Сільський Господар, українських інвалідів і т. д.

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

НОВИНКИ

— **З нашого театру.** В неділю вечером замісць заповідженої оперетки „Циганське кохання" грали в останній хвилині песу, що мала йти аж у суботу — „Чорта" Мольнара. На перепоні заповідженій виставі станула орхестра, з якої деякі члени не могли взяти на цей день участи в виставі. Тому „Циганське кохання" іде аж у суботу. На середу програма лишається незміненою, гратимуть веселу оперетку „Паяцик". Пишучи про наш театр, не можемо на цьому місці стриматись від слів здивування, що на заклик до львівських громадян, які мають вигідну хату, щоби примістити в себе одного-двох артистів на короткий час побуту театру у Львові — майже ніхто не озвався. Виходило би, що для людей, які в зимі певно не користають з усіх своїх кімнат і не огрівають їх, занадто великою жертвою стає відступити одну вільну кімнату для акторів. Неодин із патріотично настроєних громадян, що вміє так гарно говорити про обовязки супроти української культури, у даному випадку вміє прикинутись, що нічого не чує. Наш театр не в силі покрити своїх мінімальних розходів, коли артистам доведеться оплачувати готелі. Коли між нашими заможними громадянами нема таких, що хотіли би приняти до себе безкорисно на хату наших акторів, то може найдуться між нами менше заможні, що відступлять їм у себе приміщення за невисокою оплатою.

— **Ідуть морози.** Телеграми повідомляють, що в центральній Росії лютують морози (10°), а в Москві і Вороніжі морози сягають 12° Ц. Хвиля цих морозів помалу пересувається на захід Европи, так що і в нас можна сподіватись морозів у недалекому часі.

— **З українського національного життя за кордоном.** Присвячене памяти Я. Бодуена де Куртене засідання ч. 173 Українського Історично-Фільольогічного Т-ва в Празі буде у вівторок, дня 17. грудня в помешканні Клементінум, ч. 11. Порядок дня: Доклад дійсних членів: 1. Смаль-Стоцького, С. О. — „Бодуен де Куртене як язикознавець і чоловік-праведник". 2. Шелухина, С. П. — „Історична роля Бодуена де Куртене в українському рухові". 3. Славінського, М. А. — „Із спогадів про Бодуена де Куртене".

— **Львівська хроніка.** До автомобілевого гаражу при вул. Кохановського дістався вночі злодій і вкрав два годинники-таксометри вартости 2000 золотих. — У торгівлі Макса Пістинера при вул. Ткацькій 29. злодії вкрали товари вартости 1000 золотих. — Поліція арештувала Людвіка Борка, Дмитра Курочку, Степана Косовського, Петра Луськевича і В. Кірша, всіх за крадіжи й обмани.

— **Загадочне вбивство.** В Ясеневі біля Городенки найдено в городі труп Михайла Никифорука, 52-літнього селянина, убитого револьверовим стрілом у чоло. Поліції вдалося вислідити, що Никифорук того дня бавився у шинку із приятелем Андрієм Солінським і що з шинку вийшли обидва до дому через сад, де найдено трупа. Солінського арештовано і він признався, що убив Никифорука випадково через необережність. Слідство ще не закінчене, але правдоподібне Никифорук справді впав жертвою випадку і необережности Солінського, з яким убитий Никифорук не мав ніяких особистих порахунків і жив з ним в добрій згоді.

— **Вісім літ у комірці.** Стрийська поліція поставила перед суд урядовця магістрату І. В., якому доказано, що він перед 8 роками замкнув свою жінку до маленької комірки і так замкнену держав її досі, даючи їй тільки їжу та убрання і позбавивши всякої свободи. Протягом цих 8 літ цей урядовець мав собі іншу жінку, Христину К. Обвинувачений боронився тим, що його перша жінка була умово хора і він мусів її замкнути, бо інакше вона була небезпечна для його життя. Тепер ця жінка просиділа 8 літ у комірці, випущена на волю і віддана лікарській опіці.

— **Продовження годин праці в торгівлі.** Міністерство внутр. справ опублікувало в „Дзеннику Устав" новий розпорядок на основі якого день праці у торгівлях перед неділями і святами буде продовжений до год. 9. вечером.

— **Перед Різдвом у Москві.** „Красная Газета" пише, що в Москві вже почалася акція проти святкування Різдва. Підчас Різдвяних свят у Москві відбудеться карнаваловий похід п. н. „Похорони релігії". На цім карнавалі будуть висміяні релігійні Різдвяні обряди і богослужения. Дохід з карнавалу призначений на будову панцирника „Безбожник".

— **Жнива окупації Надренщини.** Англійські та французькі війська, що 10 літ були залогою окупованої Надренщини і тепер повернули до Франції та Англії, залишили по собі серед населення окупованих земель досить поважну памятку: — 15.000 дітей неправого ложа. Тепер утворилася окрема організація жінок Надренщини, яка хоче звернутися до французького та англійського урядів з просьбою примусити своїх вояків платити нешлюбним жінкам над чарівним Реном алименти. Навіть німецька націоналістична преса потверджує, що німецькі жінки Надренщини занадто сердечно відносились до окупантів їх країни.

— **Нещасне кохання.** У селі Гросе Остгайм в околицях Франкфурту 35-літний Християн Вайріф залюбився в 16-літню дівчину і хотів з нею женитись. Молода дівчина якийсь час любила цього старшого кавалера, а коли він заговорив про женячку, вона відповіла, що він для неї за старий і що вона любить молодшого. Тоді огірчений жених кинувся на свою любовницю, підрізав їй горло так, що вона другого дня померла, а після того він сам закінчив життя самогубством.

— **Напад на масонську льожу.** У Букарешті відбулася нарада членів централі масонських організацій у Румунії. Підчас наради румунські націоналісти напали на масонів, побили їх і револьверами розігнали учасників наради, після чого здемолювали льокаль та спалили архів масонської льожі. Цей напад є протестом націоналістів проти антидержавної діяльности масонів у Румунії.

— **Арештування вбивника в Діссельдорфі?** З Праги прийшли відомости, що в Хебі арештовано військового шофера Маєра, дезертира з чеської армії, який кілька разів був караний за ріжні злочини. В останніх часах Маєр перебував у Діссельдорфі, звідки втік до ЧСР. Поліційне слідство виявило, що письмо Маєра є дуже подібне до почерку письма вбивника 20 осіб у Діссельдорфі. Вислиди поліційного слідства в Хебі вислано для поліції в Діссельдорфі. Але поліція з Діссельдорфу твердить, що шофер Маєр хоч і був у Діссельдорфі, то не в тому часі, коли невідомий вбивник убив 20 осіб і тому це ще не є певне, чи Маєр є тим злочинцем, за яким поліція пошукує вже кілька місяців.

Відозви й комунікати.

Відділ правної поради при Нар. Канцелярії.

Краєва Народня Канцелярія уділює безплатно членам партії правної поради у всіх справах: самоуправних, адміністраційних і податкових. Урядові години відділу правної поради від 9-ої год. рано до 1-ої год. вполудне.

Хто звертається листовно по правну пораду, нехай пришле на відповідь поштову марку за 25 сот. Листи адресувати: **Відділ Правної Поради при Краєвій Народній Канцелярії, Львів, вул. Костюшка ч. 1 з, II. пов. — Краєва Народня Канцелярія.**

На днях появиться заповіджений свого часу практичний порадник у справі громадських бюджетів пос. Володимира Целевича. Видання книжки припинилося зогляду на те, що від довшого часу міністерство внутрішніх справ заповідало оголошення нового виконавчого розпорядку в справі громадських бюджетів. Цей розпорядок має появитися у „Вістнику Законів" уже в найближчих днях і після його узгляднення книжка, якої рукопис є вже готовий до друку, негайно появиться. Це подаємо до відома всім тим, які цю книжку вже замовили. — **Відділ Правної Поради при Краєвій Народній Організації.**

З театру.

КООПЕРАТИВА УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР (ТЕАТР ІМ. ТОБІЛЕВИЧА) *„ЦЕРКОВНА МИШ"*, КОМЕДІЯ НА 3 ДІЇ ФОДОРА. *„ЧОРТ"*, КОМЕДІЯ НА 3 ДІЇ МОЛЬНАРА.

Довго не бачили ми у Львові нашого театру. Бо довго шукав він салі, де міг би почувати себе бодай так вигідно як у пересічному малому містечку. „Саля Ремісничої Палати", де треба було збудувати провізоричну, наскрізь аматорську сцену, приємна, привітна своєю білиною. Невеличка вона, а все-ж досі за велика на наше патріотичне громадянство, яке мало час відвикнути від театру, так само як від книжки.

Досить послухати двох яв песи, щоби зітхнути: „ех, якби такі артисти мали куди повернутись і могли прибрати сцену кращою обстановкою!" Хто бачив їх у Станиславові, розуміє їхню ніяковість на-ців стомлених розмах. Один

необережний рух і цей домик з карт може розлетітись!

Почали з веселої комедії. Французька технікa з віденським сентиментом. Париж і Відень додають до таких пес саме стільки перцю, щоби не зробити з них чисто мадярського гуляшу. Хто зна, може вже й у нас є такі „церковні миші", що шукаючи за окрушками в боротьбі за іствування перегризають двері банкових директорів і сідають на крісельце бюрової машиністки, щоби з нього почати всю свою карієру! Якби директор банку не мав трафаретного титулу барона, а його приятель графа, то можна було би й не думати про широкий світ панських забав і міліонових інтересів. Це є, як на нашу добу, дуже характеристична історія про шляхи жіночої карієри. Бюрова машиністка це єдина бюрова професія, в якій жінка царює неподільно.

„Чорт" Мольнара — комедія з поважнішою психольоґічною основою. Вона іскриться інтеліґентним діяльогом і гризкими афоризмами на відвічну тему кохання. Чорт, що грає тут головну ролю у сальоновім одязі джентельмена є символом спокуси, сильнішої, ніж голос розсудливости й обовязку. Ця песа обійшла від літ репертуар европейських театрів і скрізь мала великий успіх, завдяки вмілій сполуці глибшої проблеми в легкою формою.

Більшість артистів відома нашому громадянству не від нині. У „Церковній миші" вперше виступила перед львівською публикою у головній ролі п. Ленська; Львів не матиме про неї іншої думки як Станиславів, що вмів оцінити віддавна її безпосередній темперамент при справжнім акторськім таланті: свобода рухів, приємний тембр голосу, виразна дикція запевнили би їй першорядне місце й на столичній сцені. У „Церковній миші" вміла вона бути молодою, бадьорою, наївною, а в „Чорті" накинути на себе хмаринку меляхолії. П. Кривіцька мала головну ролю в „Чорті". Всі знають її силу в траґічних сценах і красномовнім палі. Новинкою був її виступ у „Церковній миші" у ролі легкої дами: і в ній уміла вона створити привабливий тип.

Найкращою креацією обох вечорів був чорт п. Блавацького. Ті, що памятають цього артиста ще зперед кількох літ, могли його не пізнати. Він набрав самовпевности, добув із свого голосу повні тони, зважився з повним успіхом на нелегку ролю. А в „Церковній миші" збирав кілька разів оплески за гумористично-карикатурний тип старого бюрократа. П. Боровикові, що має в театрі заслуги талановитого артиста-декоратора і що в обох песах мав головні ролі, не бракує нічого крім дикції. Він проглитає слова, наголошуючи їх наскрізь нервово, а при його скороговірці для більшости слухачів вони, на жаль, пропадають.

Базилевич і п. Нікітин мали невеличкі ролі, так само, як деякі пані — може й не слід би оцінювати їхнього таланту на підставі таких епізодичних роль.

Загальне враження? Справжній театр зі справжніми артистами. Хто не втратив усякого зрозуміння для театрального мистецтва, той незалежно від усіх технічних труднощів, з якими бориться наші актори, може з цікавістю стежити за їхніми артистичними зусиллями. *М. Р.*

ВЕЛИКИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: *„КНЯЖНА ШІКАГО"* — оперетка Кальмана.

Перша премієра оперетки в цьому сезоні пройшла, як і можна було сподіватися, з великим успіхом. Не тому, що „Княжна Шікаґо" має цікавий зміст, чи добрі дотепи, і не задля музики Кальмана, яка, як цього зрештою й вимагає лібретто, є далеко не така мельодійна, як в інших його оперетках, — а наслідком тої сценічної оправи, яку цій оперетці надала режісерія до спілки з дирекцією театру. Ця оправа й ціле виведення „Княжни Шікаґо" запевняють їй довгий побут на сцені.

Зачнемо від виведення, до якого запряжено всіх туз ів львівської оперетки. Самі назвища Татшанського (хоч він дістав дуже коротку ролю), Корабянки, Куліґовського, Рушковського, Шосляида й інших говорять про те, яке то було виведення. А коли додати, що головну мужеську партію (наслідника престола) креував такий артист, як Вавжкович (прегарна постать, ідеальний опереткoвий співак), то можемо собі уявити, як виглядала його креація і який ураґан оплесків збирав він після кожного свого виступу. В титуловій ролі княжни Шікаґо, ексцентричної американки, виступила на премієрі з успіхом нова артистка Германівна, що дублює цю партію з п. Кульчицькою.

Щож до сценічної оправи, то треба зазначити, що використано й пущено в рух всі можливі ефекти. На сцені переходить перед видцем ціла ревія жіночих строїв (а ще більше жіночої наготи), збільшений балет, в тому й один хлопячий, пописується численними помисловими танцями, нові оригінальні декорації, прегарні світляні ефекти, хори і т. д. Все те просто полонює видця і відганяє від нього думку про те, що лібретто оперетки пусте й банальне, що музика її — мішанина джес-бенду з вальсами, а ціла акція — неприродне переплітання сентименту й темпераменту з американською штивністю, холодом і... бізнесом. Дві-три дійсно гарні мельодії і отся оправа включно з виведенням оперетки на сцені — це все, чим нова оперетка притягатиме публику. *І. Н.*

Дописи.

БОРИСЛАВ. *(Листопадове свято.)* Бориславське громадянство святкує день 1-го листопада від ряду літ урочисто й величаво. І в цьому році пластове брацтво приготовило в церкві могилу і в часі Служби Божої повнило почесну сторожу. Місцевий парох о. Ліщинський в асисті двох священиків відправив Службу Божу і виголосив патріотичну проповідь, а відтак відправив панахиду. Співав місцевий „Боян". Після Служби Божої всі місцеві українські товариства відбули в своїх домівках урочисті засідання, а потім всі спільно в просторій домівці „Просвіти" присвятили півторагодинний час споминам з нашої визвольної війни. Вечером зібралося громадянство в салі Народнього Дому на святочні сходини, які відкрив відповідною промовою посол Максимович. Після цього учасники наших визвольних змагань виголосили реферати і деклямації на тему дня. На закінчення комітет жінок улаштував інвалідський чай, з якого дохід в сумі 100 зол. віділсано на будову дому українських інвалідів.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Кооператива Український Театр у Львові (театр ім. Тобілевича). — (Саля Ремісничої Палати, пл. Стрілецька):

Середа, 18-го, г. 7·30 „Паяцик", оперета Штольца.

Четвер, 19-го г. 7·30 „Паяцик".

Субота, 21-го г. 7·30 „Чорт", комедія на 3 дії Мольнара.

Неділя, 22-го г. 3 попол. „Паяцик"

Неділя, 22-го г. 7·30 веч. „Маруся Богуславка".

Великий Міський Театр:

Вівторок, 17. грудня, год. 7·30, „Княжна Шікаго" (знижки важні).

Середа, 18. грудня, год. 7·30 веч. Ерос і Психе Юр. Жулавського (відновлення).

Четвер, 19. грудня, год. 7·30 веч. Ерос і Психе.

Малий Міський Театр:

Вівторок, 17. грудня, год. 7·30 веч. Адвокат і рожі (гост. виступ В. Бридзінського (дешевий день, знижки важні)

Середа, 18. грудня, год. 7·30 „Адвокат і рожі", (прощальний виступ В. Бридзінського). Дешевий день, знижені ціни.

Четвер, 19. грудня, год. 7·30 веч. Чуда в Люрді — відчит письменниці Шпирківної.

Театр ревії „Гонг — в салі кіна „Кольосей":

Вівторок, 17.XII, „Стіна плачу": дві вистави; год. 7·30 і 9·30.

Кіна.

Апольо: На позорищі (Вільма Банкі).

Касіно: Пропавше завіщання (Карло Альдіні).

Кольосей: Тайна почтового вагону. — Пропав наречений.

Лев: Серце вуличниці (Корінна Ґріфіт).

Марусенька: Пат і Паташон газетярі. Іграшки жінок.

Оаза: Трикратне весілля.

Палас: Обі звукові фільми: Чотири чорти. Ню-Йорк у ночі. (Наддаток: Похорони пос. д-ра Райха).

Пан: Ніч кохання.

Пасаж: Оборонець жінок (Рекс Бел).

Стилеве: Наслідник престолу.

Фатаморгана: Її перчик.

Химера: Флірт без гальми.

Утіха: Король пачкарів

Програма радіо.

Середа 18 XII. 1929.

Варшава (1411,7) 16·15 Шкільний концерт. **Краків** (312,8) 16·55 Грамофонові плити. **Гельсінгфорс** (221,4) 18·45 Пісні. **Ляйпціг** (259) 19·30 Вагнерівський вечір. **Братислава** (279) 16·30 Вечір творів Вебера. **Талін** (296) 17·70 Веч. конц. **Брно** (341,7) 19·05 Конц. хору. **Льондон** (356,3) 16·45 Концерт скрипака Стратона і сопрана Вазова. **Штутгарт** (360) 16·00 Концерт з Франкфурту. **Гамбург** (372) 20·00 Німецький вечір. **Берлін** (418) 20·00 Німецький вечір. **Стокгольм** (436) 19·45 Військова музика. **Рим** (441) 17·30 Пополудневий концерт. **Лянґенберг** (473) 17·30 Концерт мандолінистів. **Прага** (487) 20·00 Концерт з Берліна. **Міляно** (501) 20·30 „Кармен" Бізета. **Брюссель** (509) 17·00 Концерт радіотрія. **Відень** (516,3) 17·20 Програма для дітей. **Рига** (525) 19·03 Популярний концерт. **Мюнхен** (533) 19·15 Військовий концерт. **Будапешт** (550) 17·30 Циганська музика. **Москва** (1100) 15·30 Симфонічний концерт. **Ленінград** (1000) „Підводна лодка" Тригера. **Париж** (1725) 21·00 „Вертер" опера Сенета.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Замісць вінка на домовину бл. п. С. Кабаровської зложило Т-во Українських Жінок в Станиславові зол. 25, на Інвалідів УГА. 1096

Св. Миколай для чемних дітей загостить у середу, дня 18. грудня ц. р. о 4 год. пополудні до саль „БЕСІДИ" (вул. Рутовського, „Народній Дім"). Подарунки складати рано у дижурних пань. — **Українська Захоронка.**

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

КОЛЯДИ. В. Безкоровайний: „При Яслицi" — збірка коляд на фортепян. 3—5

ГАРНИЙ шалик і панчішка, куплені у фірмі „МАЯ", Пілсудського 27, є найкращим дарунком від святого Миколая.

ГОДИННИК ВАШ буде найліпше направлений у найбільшій годинникарській робітні **Івана Зельтенрайха** Львів, пл. Марійська ч. 5. — З провінції просимо репарації присилати почтою — Староможні жіночі годинники переробляємо на ручні. 1002 24—7

ДНЯ 15 грудня ц. р. на вечірній виставці Українського Театру в салі Ремісничої Палати на Стрілецькій площі, замінено в гардеробі дамський сніговець (чорний Tretorn) з правої ноги. Проситься о його виміну в вище названій гардеробі. 1104 1-1

КОЛЯДИ на мішаний хор Ярославенка за 3·— золоті продає книгарня Шевченка у Львові. 1100 1-6

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Д-Р ЕВГЕН ДУРДЕЛЛО

бувш. лікар заграничних клінік, спеціяліст скірних, венеричних і сексуальних хоріб **та лікарської косметики**

ординує від 8—10½, 14—18.

в неділі і свята від 10—11.

Гірське сонце. Вапофор. Діятермія. Кріотерапія. Сепаратові почекальні.

ЛЬВІВ, вул. Потоцького ч. 11. І. п.

826 Телефон 65—87. 34—?

На св. НИКОЛАЯ і СВЯТА

поручає великий вибір **бомбонєрок і святочних колєкцій, найліпших чоколядових виробів первоpядних фабрик** фірма 1074 3—3

Чоколяди і солодощі — ТАРЛЕР

ЛЬВІВ, вул. Леґіонів ч. 43.

(проти головного входу Вел. Театру). Прошу оглядати виставу. Увага на ч. дому 43.

Подяка.

Всевишній покликав до Себе передчасно бл. п. інж. Олексія Білинського, референдаря й управителя Повітової дорогової Управи в Раві Руській.

За звеличання зложення тлінних останків у могилу в Раві-Руській дякуємо численному Всч. Духовенству, Вп. многим визначним особам, відпоручникам усіх урядів, товариств, корпорацій, залізничій музиці, хорові, промовцям над могилою, всім тим, що зложили вінці й квіти та всім прочим учасникам похоронів. — Родина.

Подяка.

Усім, що віддали послідну присдугу своєю участю в похоронах нашому надорогому Мужеві, Батькові й Дідові бл. п. Йосифові Танчаковському та всім, що причинилися до звеличання його похоронів складаємо отсею дорогою щиру подяку.

З окрема дякуємо Впр. Духовенству в особах Впр. о. мітрата А. Базюка, о. Ев. Дуткевича, о. дир. Е. Гронницького, о. канц. М. Галянта, оо. катихитів: А. Возняка, М. Ляди, А. Бучацького, В. Лончини, С. Василіва, А. Каштанюка і В. Яценкова та оо. Тиранкевича Ч. С. Б. і Блотніцького за участь в похоронах, о. крил. А. Стефановичеві і п. інж. І. Лучишинові за прощальні промови; Дирекції, Учителям, молоді й хорові школи ім. Шашкевича у Львові, Вп. П. Ользі Фідіпі-Жиховичевій та Учителям й Ученицям її наукових заведень та тов. „Міщанське Брацтво" у Львові.

Рівнож щиро дякуємо Всім ним, що висловили нам устно й письменно своє співчуття у нашім тяжкім горю.

Жена, Діти і Внуки.

Подяка.

З нагоди похоронів мойого мужа бл. п. Отця Александра Мироновича спішу зложити отсею дорогою сердечну і щиру подяку всім, що віддали послідну прислугу покійному, а мене потішили в тім великім нещастю. Зосібна дякую Високопреподобному Духовенству, ВПП. Коляторам, світській інтелиґенції з Тернополя, делегатам українських установ, хорові з Товстолуга, орхестрі і хорові з Березовиці великої, парохіянам і громадянам з Березовиці великої та з інших сіл, врешті сердечно дякую священикам і делегатові українських установ з Тернополя за виголошення прощального слова над домовиною, та шкільній місцевій молоді за численну участь у похоронах. — **Жена з дітьми, зятями і внуками.** 1097 1-1

Найкращий дарунок на св. Миколая

зол. 3 **ЦУКОРНИЦЯ** зол. 3

з хінського срібла тільки у

Б. Гринберга, Сикстуска 4. Тел. 59-22.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.